

УДК 330.34:620.9

**АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕШКОД РОЗВИТКУ
АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЕНЕРГОТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ
ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Даляк Н. А., Максименко Т. О.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: nadiya_d82@ukr.net*

Проблеми енергозабезпечення, характерні для світової спільноти, проявляються на всіх рівнях ієрархії. Це стосується і промислових підприємств. Високі ціни на енергоресурси, небезпека нестабільного електрозабезпечення, в деяких випадках відсутність централізованого електропостачання знижують ефективність роботи промислових підприємств.

Для сучасного підприємства надзвичайно важливо створити незалежну самостійну енергетичну систему, що працює без збоїв, з мінімальними витратами і з виробленням енергії, що задовольняє потреби підприємства. Оскільки підприємство - це спосіб об'єднання частин в ціле, специфічний для кожного об'єкта, необхідно враховувати особливості промислових підприємств, в тому числі ресурсну складову для найбільш ефективного енергозабезпечення.

З кожним роком все більше промислових підприємств використовують альтернативну енергетику, розширюючи ринок альтернативної генерації і промислове виробництво ПДЕ-генераторів. Протягом останніх десятиліть інвестиції бізнесменів у виробництво обладнання для використання альтернативних джерел енергії в якості сировини постійно росли [1].

Для конструктивного розвитку будь-якої галузі народного господарства необхідно гармонійне поєднання його технологічного та інституційного аспектів. Технологічна сторона припускає використання сукупності сучасних інноваційних технологій з'єднання ресурсів для створення благ. Інституційна ж складова являє собою комплекс формальних і неформальних інститутів, «правил гри», що активно впливають на розробку і впровадження технологій. В основі інституційних взаємин - узгоджені дії суб'єктів господарювання в економічному просторі з розподілом (регламентацією) ролей кожного з них для сталого функціонування системи.

Проблема полягає в тому, що на сьогоднішній день інституційна структура галузі як сукупність діючих інститутів, на всіх ієрархічних щаблях тільки формується, а це – тривалий процес, пов'язаний зі зміною ментальності економічних агентів, з подоланням потужного опору, особливо, на першому етапі життєвого циклу проектів, пов'язаних з поновлюваними джерелами енергії.

Тільки при комплементарному становленні політичних, економічних і правових інститутів галузі альтернативної енергетики як частини енергетичної системи на основі синергетичного ефекту можна забезпечити прискорений економічний розвиток, що вплине на цілісність розвитку енергетичного сектору України [2].

На жаль, у наш країні, розвиток ПДЕ-технологій не є головним стратегічним завданням. Які головні чинники, що перешкоджають розвитку ПДЕ?

По-перше, достатня кількість вуглеводнів в країні, які здатні забезпечити Україні енергетичну безпеку. Якщо Європа змушена шукати нові можливості для задоволення зростаючих потреб в енергії, то наша країна відчуває себе, щодо енергозабезпечення, чудово. У багатьох державах існують міністерства альтернативної енергетики, в розвинених країнах створена правова база для впровадження «чистих технологій», механізми економічної мотивації підприємств (датування, пільгове оподаткування тощо). Саме тому, в ЄС настільки висока частка ПДЕ в паливно-енергетичному балансі країн і створені інституційні умови для її розвитку.

По-друге, висока собівартість, низька потужність і мінливість виробництва енергії деяких видів ПДЕ. Дійсно, ці параметри ПДЕ-електростанцій сьогодні не витримують конкуренції з традиційними. Рівень як світових, так і вітчизняних технологій та обладнання не дозволяє досягти показників собівартості 1 КВт / год, одержуваного на електростанціях, що використовують вуглеводневу сировину. У розвинених країнах для підвищення ефективності альтернативної енергетики в останні десятиліття активно проводяться наукові дослідження і постійно впроваджуються нові технологічні розробки, тому розрив між собівартістю і ККД в традиційній і в альтернативній енергетиці з кожним роком скорочується [3].

По-третє, значні капітальні витрати на обладнання в умовах обмежених коштів промислових підприємств і досить тривалий період введення потужностей. Високі початкові інвестиції в інфраструктуру і технології доповнюються нездатністю ринку в грошовому еквіваленті оцінити позитивні екстерналії від використання ПДЕ, а, як відомо, саме інвестування служить базисом процесу відтворення основного капіталу та ресурсним активом всіх нововведень.

По-четверте, орієнтація промисловості та побуту нашої країни на невідновлювані енергоджерела. Відсутність механізму заохочення та сприяння функціонуванню підприємств, що використовують в якості енергетичного ресурсу альтернативні джерела енергії. У зв'язку з цим, кон'юнктурно-збутові обмеження для постачальників «чистої» енергії. З цього випливає і технологічна відсталість ПДЕ-розробок [4].

По-п'яте, слабкі екологічні інститути, які формують м'які інституційні умови державного екологічного регулювання, що характеризуються

неповнотою норм і правил. На сьогоднішній день немає чітких вимог з очищення викидів традиційних електростанцій.

По-шосте, відсутність кадрового резерву галузі. Тільки почали створюватися факультети в ЗВО, які готують фахівців в галузі альтернативної енергетики. Насправді кадрові проблеми в економіці України, в цілому, стоять дуже гостро, а в молодих галузях, де необхідні люди, що володіють необхідними компетенціями, як з точки зору спеціальних навичок (рівень фахівців), так і в області сучасних технологій управління (рівень менеджменту), це одна з найбільш злободенних проблем.

По-сьоме, слабе наукове забезпечення галузі: це пов'язано з низьким фінансуванням як фундаментальних, так і прикладних досліджень, з чого випливає відсутність матеріально-технічного і ресурсного забезпечення, науково-експериментальної бази, незатребуваність наукових розробок в галузі, що унеможливує освоєння нових технологій. Майже повністю відсутня система передачі нових знань в галузі альтернативної енергетики в виробництво, слабка інтеграція із зарубіжними інноваціями, впровадження найбільш перспективних ідей в області ПДЕ в реальний сектор економіки.

Для усунення зазначених чинників необхідні значні інституційні зміни, які неможливо здійснити поза цілеспрямованої державної політики, а це і фінансова підтримка галузі, і ліквідація регулятивних бар'єрів, і формування попиту на обладнання за допомогою посилення екологічних норм та ін. Інструменти стимулювання розвитку «чистої» енергетики і координації учасників енергетичного ринку.

Резюмуючи інституційні умови, що впливають на розвиток відновлюваної енергетики, необхідно відзначити 3 ключових сегмента: правові основи (стандарти, регламенти, норми технологічного характеру, відповідальність за екологічні правопорушення і ін.); економічні фактори (сфера оподаткування, субсидування і інші способи економічної мотивації господарюючих суб'єктів); організаційний механізм (пропаганда «чистої енергетики», побудова організаційно-економічних одиниць в рамках кожного економічного агента даного ринку на всіх ієрархічних рівнях).

Поступово впливаючи на фактори, які стримують розвиток «чистих технологій», трансформуючи енергетичну систему, розширюючи межі використання поновлюваних енергоресурсів в найбільш затребуваних географічних і технологічних зонах, уряд здатний створити інституційні умови для розвитку підгалузі альтернативної енергетики, в рамках, доцільних для енергетичної галузі в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бараннік В.О. Енергоефективність регіонів України: проблеми оцінки та наявний стан. Інститут стратегічних досліджень, серпень 2017 [Електронний ресурс]: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/energoefekt-5secc.pdf>

2. Денисюк С.П. Формування політики підвищення енергетичної ефективності – сучасні виклики та європейські орієнтири // Енергетика: економіка, технології, екологія. – 2013. – №2. – С. 7–22.
3. Завгородня С.П. Фактори виникнення енергетичної бідності та пріоритетні напрями її подолання. – К.: Інститут стратегічних досліджень, жовтень 2017 р. [Електронний ресурс] http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/energet_bidnist-66a29.pdf Показатели энергоэффективности: основы статистики. – OECD/IEA, 2014. – 406 р.
4. Политика повышения энергоэффективности: передовой опыт. – Нью-Йорк и Женева: UNECE, 2015. – 102 с.

УДК 338.2:622.2.691

**ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
ТРАНСПОРТНО-РОЗПОДІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СИСТЕМИ
ГАЗОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Дзьоба О. Г.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: odzoba@nung.edu.ua

тел. 0342-72-58-76

На сьогодні концепція інноваційного розвитку стала домінуючою в економічній політиці багатьох провідних фірм та розвинутих держав світу. Разом з тим механізми забезпечення інноваційного розвитку постійно змінюються, удосконалюються відповідно до змін внутрішнього та зовнішнього середовища соціально-економічних систем, стосовно яких застосовується згадана концепція.

Розглядаючи транспортно-розподільну інфраструктуру системи газозабезпечення України з позицій необхідності її трансформації в умовах поглиблення енергетичної кризи зазначимо, що ефективність такої трансформації може бути забезпечена лише в разі реалізації сценарію, що ґрунтуватиметься саме на інноваційних засадах. При цьому слід враховувати системні особливості транспортно-розподільної інфраструктури, до яких слід віднести:

- унікальне поєднання організаційно-технологічних та структурно-системних характеристик ГТС України, що дозволяє вирішувати низку практичних завдань газозабезпечення споживачів як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках, зокрема реалізовувати аверсні та реверсні режими транспортування, забезпечуючи подачу газу до окремих регіонів з різних напрямів, використовувати акумульовані в підземних сховищах запаси газу на випадок надзвичайних подій, зокрема великих аварій, припинення зовнішнього газопостачання через економічні чи політичні конфлікти тощо;